

Нина Павловић¹
Филозофски факултет у Нишу
Департман за социологију

Прегледни научни рад
UDK 316:061.22(497.11 Ниш)
Примљено: 27.1.2022.
Ревидирана верзија: 01.2.2022.
Одобрено за штампу: 02.2.2022.
DOI: 10.46630/gsoc.28.2022.11

ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ СОЦИОЛОШКОГ КЛУБА СРПСКОГ СОЦИОЛОШКОГ ДРУШТВА (ОГРАНАК ССД У НИШУ): РАЗВОЈ И МОГУЋНОСТИ

Апстракт: У раду је анализиран настанак и развој Социолошког клуба Српског социолошког друштва, са посебним фокусом на рад Клуба у нишком огранку. Социолошки клуб препознат је као релевантан инструмент остварења циљева Друштва, усмерених на промоцију социолошког знања и струке. Док је рад Друштва био предмет претходних анализа, проблем недовољне повезаности и укључености огранака је тек спорадично испитиван. У раду је указано на утицај овог проблема на развој Клуба у огранцима. Спроведена је квалитативна анализа садржаја доступне документације о раду Друштва, у издањима Социолошког прегледа и на сајту Друштва. Препознат је проблем недовољне видљивости историјата Клуба и формализације актуелне организације и активности Клуба. Значајан напредак у повезивању огранака у последње две деценије, на који је указано кроз анализу, оставља простор и за даље унапређење рада Друштва кроз сарадњу огранака, у чему препознајемо значајну улогу коју Клуб може имати. У циљу оптималног коришћења потенцијала Клуба, указано је на могућности развоја активности Клуба у огранцима, те повезивања огранака кроз мрежу координатора Клуба.

Кључне речи: Социолошки клуб, Српско социолошко друштво, социолошка удружења, анализа докумената.

Увод

Традиција стручних дискусија и окупљања социолога у Србији је у дужем периоду афирмисана кроз рад Социолошког клуба који због тога представља значајан ресурс за унапређење научног рада, подстицање дијалога и развоја социолошке професије кроз формирање и оснаживање професионалних мрежа. Рад Социолошког клуба у Нишу анализиран је у контексту рада нишког огранка Српског социолошког друштва, те је указано на шире организационе факторе у оквиру Српског социолошког друштва (ССД) који утичу на

¹ nina.pavlovic@filfak.ni.ac.rs

структуру и начин рада Клуба у огранцима². Упркос постојању више огранака Српског социолошког друштва, присутна је неједнака укљученост и активност огранака, те кроз анализу рада огранка и Клуба у Нишу указујемо на недостатке у формализацији структуре и начина рада Клуба, који оставља просторе за побољшање, не само у нишком већ и у другим огранцима. На крају, дати су предлози за оптималније остварење потенцијала Клуба, као места научне и професионалне дискусије, широм Србије.

Значај Социолошког клуба за ССД и огранке

Рад Српског социолошког друштва био је предмет бројних анализа (Плић, 1990; Плић & Манић, 2009; Антонић, 2012), као и институционални и организациони аспекти социолошке професије у Србији (Bogdanović, 1990; Bogdanović, 2009; Митровић, 2012). Спор развој социолошких удружења и низак ниво умрежености социолога препознати су као део препрека у досадашњем развоју социологије: „Друга велика препрека за убрзани развој и позиционирање јесте недовољна повезаност самих социолога у удружења и заједничко наступање и деловање у односу према другим наукама, научним удружењима и широј јавности, што је у извесној мери допринело непостојању јасног идентитета социологије као науке“ (Радиновић, 2012: 1217). Анализа заступљености ко-ауторских радова показала је слично слабу развијеност научних мрежа (Lazar & Sokolovska, 2012). Међутим, у оквиру спроведених анализа, спорадично је посвећена пажња испитивању сарадње и укључености различитих огранака Српског социолошког друштва, иако је реч о проблему на који је често указивано од стране председништва Друштва. Сматрамо да је реч о елементу који је значајно утицао на могућности и домете рада овог удружења у Србији, као и да се може уочити померање ка интензивнијем укључивању огранака у рад Друштва у последње две деценије. Како рад Друштва обухвата различите видове активности, у раду смо се фокусирали на један одређени елемент, рад Социолошког клуба огранка ССД-а у Нишу.

Социолошки клуб представља значајно средство остварења циљева наведених у Статуту ССД-а: објављивање радова из области социологије и њено популарисање (чл. 2, циљ 3) и ширење и коришћење социолошких сазнања ради унапређивања друштвених односа и решавања друштвених проблема (чл. 2, циљ 4). Јасно је да активности Клуба директно доприносе промовисању и популаризацији радова из области социологије, као и развоју социологије у Србији, кроз повећање видљивости научних резултата и стварање могућности

² Анализа је спроведена у оквиру пројекта „Ретроспектива и перспектива друштвеног значаја студија социологије на Филозофском факултету Универзитета у Нишу“, под руководством проф. др Драгана Тодоровића. Јубилеј Филозофског факултета у Нишу подстакао је осврт на развој научног и наставног рада како Департамента за социологију, тако и шире научне заједнице у региону. Отуда је настала потреба за анализом рада Социолошког клуба у Нишу, као релевантне активности огранка Друштва у Нишу и региону.

за дискусију, како у научној заједници, тако и кроз дијалог са широм јавношћу. Наведени циљеви даље су спецификовани кроз задатке за чије остварење Социолошки клуб може бити јако значајан инструмент. Делатност Клуба директно утиче на остваривање првог задатка: „Ради остваривања својих циљева Удружење нарочито: 1. на својим стручним састанцима и у сарадњи са сродним удружењима и институцијама разматра објављене радове из области социологије“ (Статут ССД-а, чл. 3), односно организацију састанака у циљу разматрања социолошких студија, али такође може допринети повезивању са другим удружењима, отварању дискусије о значајним питањима и проблемима професије и друштва и покретању сарадње (задаци: “5. организује сарадњу социолога и научних радника из других области ради решавања заједничких научних и професионалних питања; 6. организује сарадњу са сродним удружењима, установама и научним радницима у иностранству, а посебно са социолозима и социолошким удружењима у окружењу и у српској дијаспори; 7. успоставља сарадњу са привредним, друштвено-политичким и културним организацијама и заједницама у земљи“).

Поред седишта у Београду, данас постоје огранци Друштва у Нишу, Косовској Митровици, Новом Саду, Крагујевцу, Ваљевоу, Лозници, Крушевцу, Ужицу и Лесковцу, мада су данас активни махом огранци у универзитетским центрима³. Социолошки клуб настаје као продужетак Социолошких трибина у Београду, са наглашеним активностима у Београду, а затим и у Нишу, Новом Саду и Косовској Митровици, док нема назнака његовог оснивања у осталим огранцима. Међутим, организација Клуба није јасно представљена на сајту Друштва и активности Клуба се наводе спорадично у анализираним извештајима о раду Друштва. Овакво стање је резултат дугогодишњих проблема у почетку оснивања и функционисања Друштва, док се последње две деценије уочавају значајни помаци ка унапређењу рада и организације Друштва, у правцу регионалне децентрализације и укључивања чланова из различитих огранака. Како је овај помак јасно уочљив, остављено је простора и за даљи развој делатности Друштва кроз повезивање огранака, те сматрамо да при томе треба узети у обзир потенцијал оснивања и интензивирања рада Социолошког клуба у свим огранцима.

Недовољна видљивост организације Социолошког клуба, како у Београду, тако и у огранцима, као и непостојање формализације плана активности отежава максимизацију потенцијала Клуба у остварењу циљева Српског социолошког друштва. Поред тога, препознајемо потенцијал за повезивање активности Клуба у различитим огранцима, који би могао бити активан не само већом видљивошћу рада и организације Клуба, већ и креирањем мреже између координатора Клуба у огранцима и креирањем континуиране дискусије о плану активности, које би водиле остварењу циљева Друштва.

³ За информације о огранцима видети: http://www.ssd.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=211:2012-01-08-23-25-31&catid=54:2011-12-21-18-20-59&Itemid=60

Методологија рада

Циљ рада је анализа организације и делатности Социолошког клуба у Нишу, у оквиру рада нишког огранка Српског социолошког друштва. Сprovedена је анализа садржаја доступних докумената о раду Клуба и огранка у Нишу. Анализирани су: а) извештаји о раду Друштва, који су прикупљени из издања *Социолошког прегледа*, од првог издања до данас, односно од 1938. године до 2021. године (закључно са последњим објављеним бројем *Социолошког прегледа* током спровођења анализе, вол. LV, четврти број за 2021. годину) и б) доступни садржај на сајту Српског социолошког друштва, укључујући постављена документа и вести из рада Друштва⁴. Поред тога, обухваћени су извештаји о раду Социолошког клуба у Нишу, који су добијени од стране координаторки Клуба. Проблем у прикупљању података (потенцијално и у самом функционисању Клуба) је недостатак самосталних извора који би информисали о историјату Клуба, организацији рада актуелним и планираним активностима, посебно када је реч о раду Клуба у огранцима. Иако је предмет рада анализа Клуба у Нишу, како је реч о организацији у оквиру нишког огранка ССД-а, указаћемо на контекстуалне факторе структуре и функције Друштва и огранка у Нишу (потенцијално и других огранака), које даље обликују могућности функционисања Клуба. Самим тим, указаћемо на потенцијалне могућности унапређења рада, не само Клуба у Нишу, већ и у другим огранцима Друштва.

Почеци рада огранка ССД-а у Нишу

Огранак ССД-а у Нишу формиран је у фебруару 1964. године, о чему Петар Козић пише почетком наредне године: „На скупу наставника (сарадника) средњих, виших школа и факултета за предмет Науке о друштву (социологије) и представника просветно-педагошких и других организација и институција, одлучено је да се и у Нишу формира ова организација у циљу развоја социолошке мисли и научно-истраживачке праксе у овом делу Србије [...] Поготову је било важно заложити се да огранак обухвати и чланове не само из Ниша већ и са ширег подручја на југоистоку Србије. Мада у том смислу до сада није било неких већих резултата, огранак је имао и своје акције које су већ на почетку оправдавале потребу формирања социолошког удружења у Нишу као огранка Српског социолошког друштва“ (Kozic, 1965: 97). Активности које су уследиле убрзо након формирања Огранка у Нишу су семинар за наставнике социологије и историје средњих школа из Ниша, састанак огранка и Општег семинара за социологију, историју и теорију државе Правно-економског факултета у Нишу

⁴ Попис доступних извештаја о раду Друштва у *Социолошком прегледу* могу се наћи у периодичним библиографијама прегледа (Aranitović, 1988; Вукотић, 1998; Вукотић, 2008; Вукотић, 2019), а на сајту Друштва могу се наћи извештаји о раду и записници са скупштине од 2011. године (странице: Документи и Вести).

поводом годишњице Фројдове смрти, као и одржавање састанака огранка у циљу дискусије о актуелним проблемима, на којима је закључено: „Посебно је запажено да би правила Српског социолошког друштва морала да одређеније третирају своје огранке, а нарочито да конкретније прецизирају однос огранка и Друштва у смислу обостраних обавеза и дужности. Огранку социолошког друштва у Нишу треба већа помоћ центара са развијеним социолошким установама и кадровима, а пре свега организована помоћ Српског социолошког друштва“ (Kozic, 1965: 97). На крају, Козић закључује да ће следити даље развијање и интензивирање рада огранка, уз повезивање са другим удружењима и установама у Нишу. Може се уочити да се од почетка рада јавља потреба за јачањем огранка на регионалном нивоу, у циљу укључивања и окупљања социолога из Јужне Србије, при чему је препозната потреба за институционалном и организационом помоћи од стране Друштва. Међутим, три године касније у извештају о раду Друштва констатује се проблем недовољне повезаности са огранцима, као и недостатак иницијативе чланова, упркос спремности на помоћ коју управа препознаје: „Али се досадашња целокупна активност Социолошког друштва одвијала у Београду, ангажујући само београдски део. Управа је пропустила да оствари контакт са огранцима у Нишу, Крагујевцу и Новом Саду. То би морао бити један од њених наредних задатака, јер се не може оправдати такво затварање Друштва у београдске оквире“ (Z.G., 1968: 133). Покушај интензивнијег повезивања предвиђен је кроз следећу активност Друштва, саветовање наставника социологије из гимназија из целе Србије. У истом извештају је наглашен значај поновног објављивања Социолошког прегледа као званичног гласила Друштва „који ће чланове не само обавештавати о делатности Друштва, већ ће доносити и мишљења и предлоге у погледу рада и ангажовања Друштва, као и критичке примедбе на рад управе и Друштва у целини“ (Z. G., 1968: 133).

Ипак, десет година касније, ситуација остаје непромењена. Тако се у извештају из 1979. године поново констатује о огранцима у Нишу и Крагујевцу да: „Ширу сарадњу са огранцима Управа није успела да успостави, као што ни њихова активност у овом периоду није била изразитија“ (Milić, 1979: 109). У истом извештају се помиње да је Друштво „обавештено“ о скупу који организује Одељење за социологију у Нишу, на тему „Место социолога у друштву и проблеми запошљавања“, па остаје нејасно зашто ова прилика није искоришћена за успостављање боље сарадње, када је већ уочена потреба за истом. Истовремено, управа Друштва остаје свесна значаја проблема недовољне повезаности са другим огранцима, а и са члановима млађих генерација: „Са друге стране, не можемо бити задовољни одзивом најширег чланства у активностима и иницијативама које су предузимане од стране Управног одбора, управо из тог разлога, што је махом већина иницијатива потицала од стране Управног одбора, а не од стране чланства, чак и у случајевима када су били угрожени неки уско професионални интереси. Са друге стране, можемо да констатујемо да нисмо успели да Друштву приближимо млађе генерације социолога које излазе са факултета, а којих има све више, имајући у виду и новоформирану групу у

Нишу. Непривлачност Друштва за ове кадрове је један од момената о коме треба озбиљно размишљати и предузети одговарајуће промене у начину и садржају рада Друштва“ (Milić, 1979: 111). Ситуација није значајно промењена до 1981. године, када се у извештају о активностима Друштва наводи да Друштво има два огранка: Нишки (Јужноморавски) и Ваљевски (Подрињско-колубарски), те да су активности са социолозима из унутрашњости остварене кроз стручне састанке у Крагујевцу, Лесковцу и Доњем Милановцу (Bakić, 1981: 183). Међутим, у представљању резултата обимног истраживања о институционализацији социологије у Србији у периоду од педесетих до деведесетих година XX века, Марија Богдановић наводи да је нишки огранак ССД-а, са „непрецизним датумом оснивања“ (Bogdanović, 1990: 32) активан као суорганизатор научних скупова са ССД-ом, који су посебно често одржавани током осамдесетих година (Bogdanović, 1990: 36).

Иако је у извештају из 1979. године кратко указано на активности Социолошке трибине, притом није дефинисан начин рада Трибине, као ни да ли је оформљена у осталим огранцима: „Управа је улагала напоре да „Социолошка трибина“ постане сталан и значајан вид подизања информативног и стручног нивоа чланова. Сваке године доношени су планови и програми рада Трибине који су једним делом и реализовани. Слабији одзив чланова само се делимично може правдати повременим пропустима у благовременом обавештавању“ (Milić, 1979: 108–109). Може се закључити је да је у овој фази рада Друштва организација Социолошких трибина још увек недовољно развијена, посебно узевши у обзир њен изостанак у другим огранцима – или, изостанак извештавања у извештајима и у гласилу Друштва, с обзиром на ниску заступљеност информација о делатностима у другим огранцима коју можемо уочити. Тако је 1985. године закључено да извештавање у Социолошком прегледу не обухвата све релевантне активности Друштва: „Мора се напоменути да часопис није доносио и неке важне информације о појединим активностима Друштва, нарочито оне о раду секција и огранака, а посебно о раду Трибине СДС, о објављеним књигама чланова СДС, о истраживачким пројектима који се раде, и сл. Ово истовремено значи да би убудуће часопис требало више да прати и ове активности СДС“ (Đorđević, 1985: 133). Већ присутним проблемима недовољне повезаности огранака и чланова доприносе отежавајући фактори у раду Друштва и огранка у Нишу, укључујући унутрашње сукобе у Председништву Друштва, неадекватно извештавање о раду Друштва у „Политици“ и отказивање трибине о књизи Веселина Илића у Нишу, због политичког тумачења намера организатора (вести и преписке о овим догађајима приложена су уз Извештај о раду Друштва: Đorđević, 1985: 134–148). С обзиром на бурна друштвена догађања наредних година, не изненађује што и у наредној деценији не долази до значајних промена на плану односа између огранака, те 1992. године, поводом оснивања подружнице у Новом Саду, Марина Благојевић упућује на „потребу активирања чланства и у другим урбаним и регионалним центрима изван Београда“ (Bлагојевић, 1992: 189).

Оснивање Социолошког клуба

До формалног зачетка Социолошког клуба, долази 11. априла 1994. године, са циљем: „да се установи и устали термин за окупљање социолога на једном месту ради расправа о новим пројектима, значајним социолошким књигама и периодичним публикацијама, али и ради дружења и учвршћивања професионалне кохезије” (Nemanjić, 1996: 571). Током исте године, усталио се начин рада Клуба, који пре свега подразумева представљање значајних социолошких публикација, али и дискусије о научном раду и релевантним професионалним и друштвеним питањима. Управо због описаних активности Клуба, закључујемо да је реч о уобличавању праксе која је већ постојала у оквиру Социолошке трибине, с тим што је задатак Клуба био стварање континуитета у погледу простора и термина у којима се организују ове активности, са циљем подизања организације и интензитета ових активности на виши ниво. Активности Клуба су одржаване у Институту за криминологију и социологију истраживања, а њима су руководила по два уводничара, волонтера. До октобра 1996. године, Клуб је организовао представљање 20 књига, уз учешће 35 аутора и 40 уводничара, уз публику од око 25 чланова по састанку. Од представљених дела, обухваћено је 5 књига аутора из Ниша, Новог Сада и Никшића (Nemanjić, 1996: 571–572). Дакле, у овом периоду Клуб представља важан инструмент промоције социолошких студија и развијања професионалне дискусије, али је ограничен на подручје Београда. На основу анализираних материјала не може се закључити да ли су и у којој мери овакве активности спроведене у оквирима Друштва. Иако не постоје подаци о формалној организацији, попут Клуба у Београду, у тексту је указано на неколико стручних састанака и представљања публикација у оквирима, које се могу сматрати раним зачетцима ове врсте активности у оквирима, налик на Социолошку трибину у Београду. Са друге стране, указано је и на закључак Председништва о недовољној видљивости оваквих и сличних активности у Прегледу, што је разумљиво имајући у виду природу часописа, али је и препознато као слабост удружења од стране управе Друштва. Ови фактори доприносе да не можемо имати целовиту слику о активностима које се могу сматрати претечама Клуба, како у Београду тако и у осталим оквирима, али на основу извештаја о појединим активностима свакако можемо препознати настојање чланова Друштва да успостављају праксе промовисања значајних издања и неговања културе дијалога кроз стручна окупљања⁵.

До двехиљадите године, у Клубу је одржано 36 састанака, уз представљање 30 књига из области социологије, представљања часописа и зборника,

⁵ На потешкоће у истраживању докумената о раду социолошких удружења указао је још 1990. године Владимир Илић који истиче тешкоће у долажењу до архивских података и различита схватања појмова, укључујући и појам стручних састанака, са којим смо се срели и у нашој анализи грађе: „Под стручним састанком се понегде подразумева двочасовни разговор о некој књизи, а другде вишедневни научни скуп са више пленарних седница, округлих столова и великим бројем реферата [...] Појмови саветовања, научног скупа или стручног састанка често у себи крију исти реални садржај“ (Илић, 1990: 157–158).

као и дискусија о пројектима (Вуковић, 2000: 159). Клуб у овом периоду остаје везан за београдски простор, под руководством М. Немањића, Љ. Пушића и З. Манојловића, али је остварена сарадња са огранком друштва у Новом Саду: „Као новину у активности социолошког клуба, у новијем периоду, треба поменути сарадњу с огранком Социолошког друштва Србије у Новом Саду. На тај начин остварено је шире заједништво социолошке интелектуалне заједнице у Србији“ (Вуковић, 2000: 160). Остаје нејасно зашто је сарадња Клуба са другим огранком чекала до двехиљадите године – са једне стране, постоји (иако оскудна) евиденција о организацији састанака и представљања књига и у другим огранцима, а са друге стране, управо би представљање публикација и отварање дискусија са колегама из других градова највише допринело како видљивости научног рада социолога тако и могућностима даљег развоја кроз сагледавање тема из различитих углова, информисаних другачијом научном и професионалном позадином учесника.

Занимљиво је што у извештају о раду Друштва из 2002. године активности Клуба заузимају значајно место, те се констатује да „социолози, већ недопустиво дуго, показују зачуђујуће одсуство заинтересованости за рад свога Удружења, чије се деловање стога свело на спорадичну активност неколико најупорнијих група ентузијаста, окупљених претежно око Социолошког клуба у Београду и Новом Саду, затим уредништва Социолошког прегледа, две-три секције, те манифестације ”Новосадски социолошки дани”, коју сваке друге године организује Катедра за социологију Филозофског факултета у Новом Саду. Не чуди онда што се и рад Социолошког друштва углавном исцрпљује у представљању понеке социолошке публикације и одржавању социолошког бијенала на Фрушкој Гори“ (Триповић, 2002: 247). У овом периоду су одржана два представљања књига у Београду и четири у Новом Саду. Иако не постоји званична информација о конституисању Клуба у Новом Саду, евидентно је да у овом периоду новосадски чланови предњаче у активностима Друштва, укључујући и активности које спадају у Социолошки клуб. С обзиром на недостатак информација у анализираном материјалу, остаје нејасно да ли је реч о истој организацији Клуба у Београду и Новом Саду или о засебним организацијама у оквиру огранака, као и о личностима које су својим волонтерским радом допринеле раду Клуба и самим тим, Друштва.

На научном скупу „Социологија и проблем регионализације“ 2002. године, у организацији Филозофског факултета у Новом Саду, у сарадњи са социолозима из Београда, Ниша, Бања Луке и иностранства покренута је иницијатива за реаговање поводом лошег стања наставе социологије у средњим школама (реакција упућена министру просвете и спорта, као и закључци са међукатедарског састанка социолога су приложени у извештају за период 2000–2002. године). У извештају о раду у периоду од 2002. до 2005. године, поред активности Клуба у Београду, наводи се да су сличне активности спроведене и у огранцима: „На сличан начин окупљали су се и социолози по огранцима СДС у Новом Саду и Нишу, у академским срединама у којима постоји потребна критичка маса социолога“ (Митровић, 2008: 454). Иако је евидентно спровођење

ове праксе окупљања и препознато у извештајима о раду Друштва, формализација активности организације социолошких трибина и стручних састанака у оквиру Социолошког клуба или сличног тела у огранцима још увек није остварена.

Обнова рада огранака

У периоду од 2009. до 2011. године долази до значајних побољшања у активности Друштва. Обновљен је рад огранка у Нишу и огранка у Косовској Митровици: „Оснивању огранка у Нишу присуствовало је 15 чланова, а за председника је изабран проф. др Бранислав Стевановић. Оснивању огранка у Косовској Митровици присуствовало је 12 чланова, приступницу је попунило 24 социолога, а за председницу је изабрана доц. др Јасмина Петровић. Наш статут даје велике слободе и овлашћења у деловању огранака, па се надамо да ће ови огранци пронаћи своје место у струковном животу наше организације, као и да ће овим примером поћи и други универзитетски центри у Србији, и обновити (или отпочети) рад огранака“ (Антонић, 2011: 127). У извештају о раду током овог периода наводи се и да је обновљено вођење уредне евиденције о чланству и редовно плаћање чланарине: „[...] евиденција о чланству друштва дуго није била ажурирана, а чланарина годинама није плаћана. Због тога се није могло тачно знати ко је члан друштва, и колико тачно друштво има чланова. Такође, рад по огранцима и секцијама друштва готово да је сасвим замро, због чега је изгледало да друштво има само руководство, али не и активно чланство“ (Антонић, 2011: 124). Проблем формалног статуса чланства у Друштву, као и нередовног плаћања чланарине (које је директно везано за статус чланства) представљао је готово континуирано препреку у раду Друштва. Тако је према извештају из 1979. године од евидентираних 237 чланова, током две године њих 99 уплатило чланарину (Milić, 1979: 110), а током деведесетих овај број још опада: 1995. године је чланарину уплатило 39 чланова, 1996. године њих 47 (Немањић, 1996: 573). Јасно је да нејасан статус чланства, који са собом повлачи и нејасан обим удружења, те непоздана финансијска основа за рад Друштва значајно ограничавају домете рада удружења. У извештају о раду из 2011. године наводи се да Друштво броји 127 чланова (Антонић, 2011: 127), што упућује на коначно конституисање довољне критичне масе социолога за унапређење рада Друштва.

Након 2011. године, може се уочити и равномерна заступљеност чланова из различитих огранака како у самом председништву, тако и у различитим телима Друштва, укључујући Надзорни одбор, Одбор за професионална питања, уредништво Социолошког прегледа итд. Може се приметити да долази до слободније дискусије поводом учешћа чланова из различитих огранака у раду Друштва; тако проф. др Драгољуб Ђорђевић поставља питање о изостајању укључивања чланова из огранака у Новом Саду и Нишу при писању уџбеника из социологије за средње школе (Записник са редовне годишње скупштине

ССД-а, 2011: 122). У задацима за наредни период, усвојеним на Скупштини у марту 2011. године, предвиђено је обнављање рада огранка у Новом Саду. Поред тога, на нивоу Друштва су усвојене нове праксе које су потекле из огранака у Нишу и Новом Саду. Тако је подржано организовање такмичења за ученике средњих школа у свим огранцима, у циљу популаризације социологије (Задаци Српског социолошког друштва у наредном периоду 2011–2012: 134–135). Ова пракса већ је постојала у организацији Факултета у Новом Саду, те је у задацима предвиђено њено проширење кроз укључивање осталих огранака. Даље, подржано је укључивање Друштва у дефинисање циљева и исхода студија социологије, на иницијативу чланова огранка у Нишу, др Горане Ђорић и Ненада Поповића. Рад на остваривању ове иницијативе настављен је у новембру исте године, на састанку Радне групе за израду Националног оквира квалификација за област социологије, коме су присуствовали чланови огранака из Београда, Новог Сада, Ниша и Косовске Митровице. Састанак је одржан кроз округли сто на тему „Израда националних стандарда за област социологије“, у оквиру конференције Наука и савремени универзитет у Нишу (Антонић, 2012: 297). Такође, такмичење ученика средњих школа у Београду, Новом Саду, Нишу и Косовској Митровици, спроведено је 2012. године, на тему „Омладина и запошљавање (Антонић, 2012: 297).

У извештају о раду Друштва за 2012–2013. годину наводи се да је обновљен рад Социолошког клуба „као традиционалног места за дебатне састанке ССД“ (Антонић, 2013: 124), уз списак промоција у Београду. Дакле, у периоду живе обнове повезивања огранака, Социолошки клуб још увек није заживео ван Београда. У записнику са Скупштине исте године забележен је избор координаторке Клуба, Мине Петровић (Записник, 2013).

Принцип равномерне заступљености чланова из различитих огранака био је предмет разговора у два наврата забележена у записницима са годишњих Скупштина; у првом наврату на Скупштини 2012. године при избору чланова жирија за доделу награде „Војин Милић“: „Председништво ССД предложило је Скупштини да, ради равномерније регионалне заступљености, по један члан Жирија буде из Београда, Новог Сада и Ниша“ (Записник са редовне годишње Скупштине Српског социолошког друштва, 2012: 303). Други пут је 2015. године при избору чланова жирија за доделу награде „Војин Милић“ упозорено од стране проф. др Драгољуба Ђорђевића на потенцијално нарушавање равномерне заступљености чланова огранака: „У дискусији је учествовао Драгољуб Ђорђевић, који је приметио да би се избором предложеног кандидата прекршио раније установљени принцип да у органима ССД-а буду равномерно заступљени чланови из Београда, Новог Сада и Ниша“ (Записник са редовне годишње Скупштине Српског социолошког друштва, 2015: 122). Утврђено је да је до овог пропуста дошло ненамерном грешком која је на састанку исправљена. Дакле, иако у документима не налазимо тачан тренутак успостављања принципа равномерне заступљености огранака у активностима и телима Друштва, белешке наведених ситуација нас информичу о постојању датог принципа и настојању чланова да се исти одржи. Поред тога, годишње скупштине су одржаване на

смену у центрима огранака: у Нишу 2015. године, у Новом Саду 2016. године, у Косовској Митровици 2017. године, а 2019. године, када је скупштина требало да буде одржана у Београду, измештена је на Међавник, уз одвијање Међународне научне конференције Српског социолошког друштва „Култура и идентитети“. Слично ће бити учињено и текуће године, када се планира измештање конференције посвећене Ђорђу Тасићу у његов родни град Врање. Околности у вези са пандемијом условиле су да конференција планирана за 2020. годину у Новом Саду, након дужег одлагања буде одржана онлајн 2021.

Афирмација рада Клуба у огранцима може се наћи у извештају о раду Друштва из 2019. године: „Континуирано су се одвијале и активности Социолошког клуба у Београду, Новом Саду и Нишу. Социолошки клуб у Београду од новембра 2018. до октобра 2019. године, организовао је промоције пет књига, две трибине и једно предавање. У Новом Саду одржана су четири гостујућа предавања, две промоције књига и једна трибина. Социолошки клуб у Нишу у наведеном периоду организовао је четири промоције књига, зборника и часописа. Нажалост, још увек није оживео рад Социолошког клуба у Косовској Митровици“ (Петровић, 2019). Према доступној евиденцији једне од координаторки Клуба у Нишу, др Јелене Божиловић, организовање промоција књига и трибина под формалним оквиром Социолошког клуба почиње 2016. године, када су организована три догађаја. Наредних година организоване су по три трибине, предавања или промоција књига годишње. Поред тога, активности Клуба су проширене да обухвате и сусрете за ученицима средњих школа, у циљу промоције социологије потенцијалним будућим студентима. Информације о формалном постојању Клуба у Нишу не могу се наћи у опису нишког огранка на сајту Друштва, нити постоји, као што је већ речено, засебна страница Социолошког клуба са информацијама о формирању у постојању Клуба у огранцима. Пандемија корона вируса утицала је на значајан пад активности Клуба, те је током 2020. године, одржан један састанак Клуба у Београду поводом предавања др Пола Стабса (Miladinović, 2020).

Закључак

Спроведена анализа указала је на контекстуалне факторе који су утицали на рад Социолошког клуба, у нишком али и другим огранцима. Пре свега, препреке у институционализацији социолошког удружења на нашим просторима са којима су се суочавале генерације чланова Друштва захтевале су велики рад и труд, чији резултат данас видимо. У раду смо пратили једну од димензија рада Друштва за коју сматрамо да значајно доприноси остварењу могућности удружења, односно учешће огранака у раду Друштва и може се закључити да је на овој оси дошло до битних померања у новијој историји Друштва, ка већој кохезивности. Са друге стране, у овако отежаним условима и важним проблемима са којима се Друштво носило, потенцијал Социолошког клуба остаје да тек буде оптимално искоришћен.

Наиме, наша анализа указала је на следеће елементе који данас ограничавају домете рада Клуба: а) недовољна видљивост развоја Социолошког клуба, за који сматрамо да се темељи на дужој традицији стручних окупљања социолога у Србији, формализованој претходно и у виду Социолошких трибина Друштва; б) нејасна формална позиција Клуба (или Клубова?) у огранцима, односно недостатак информација о структури рада Клуба, улози и задацима координатора у огранцима; в) самим тим, недовољно разрађена повезаност координатора Клуба, у циљу планирања и спровођења активности које би ефективније водиле остварењу циљева Друштва. Социолошки клуб може имати значајну улогу не само у остварењу циљева Друштва, већ и у креирању мрежа социолога, посредством повезивања координатора и учесника у раду Клуба у огранцима. Сматрамо да је за остварење овог циља неопходно извршити преглед досадашњег развоја Клуба (што је, надамо се, овим радом бар донекле учињено), установити формална права и обавеза координатора Клуба и радити на њиховом умрежавању и заједничком планирању активности у циљу промоције социолошке професије. Како историју социолошке професије на нашим просторима одликује слаба повезаност и међусобна умреженост социолога, сматрамо да један вид организације који се темељи на традицији научног дијалога не сме бити запостављен, већ да га треба активно развијати кроз овај облик организације и рада Друштва који може допринети функционалнијем раду научне заједнице, промоцији научног сазнања те и побољшању видљивости социологије у друштву.

Литература

- Антонић, С. (2011). Извештај о раду председништва Српског социолошког друштва за период 2009–2011. *Социолошки преглед* XLV(1), 124–128. <https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKRzFYZDVMLTEzb3M/view?resourcekey=0-Hd0T-dpAxHDw2CpkrPyOhg>
- Антонић, С. (2012). Српско социолошко друштво 1961–1992. *Социолошки преглед* XLVI(2), 616 – 647. УДК: 316:061.22(497.11)
- Антонић, С. (2012). Извештај о раду Српског социолошког друштва 2011/2012. *Социолошки преглед* XLVI (2), 295–300. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKR242aUQyUE5LOWc/view?resourcekey=0-iKxID3HCEmibBj9d_Frn_Q
- Антонић, С. (2013). Извештај о раду ССД за 2012–2013. *Социолошки преглед*, XLVII(1), 123–136. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKYVpoMXZTQ21TVG8/view?resourcekey=0-_btawshCjsAKDpAyd6EUtw
- Aranitović, D. (1988). Bibliografija „Sociološkog pregleda” 1938—1988. *Sociološki pregled* XXII(4), 3–114.
- Bakić, S. (1981). Izveštaj o radu Sociološkog društva Srbije 1979—1981. *Sociološki pregled* XV(1–2), 181–183.

- Nemanjić, M. (1996). Izveštaj o radu predsedništva Sociološkog društva Srbije za period 1994–1996 godine. *Sociološki pregleđ XXX(4)*, 571–576. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1996/>
- Blagojević, M. (1992). Informacije o radu Sociološkog društva Srbije u 1992. godini. *Sociološki pregleđ XXVI(1–4)*, 189–190. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1992/>
- Bogdanović, M. (1990). Institucionalni razvoj sociologije u Jugoslaviji. U: Bogdanović, M. (ured.), *Sociologija u Jugoslaviji: institucionalni razvoj*. (str. 13–41). Beograd: Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta u Beogradu.
- Bogdanović, M. (2009). Pet decenija sociologije u Srbiji. U: Bogdanović, M. (ured.), *Sociologija u Srbiji 1959–2009* (str. 7–31). Beograd: Službeni glasnik.
- Z. G. (1968). Ovogodišnja aktivnost i problemi Srpskog sociološkog društva. *Sociološki pregleđ III(1–2)*, 132–134. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1968/>
- Plić, V. (1990). Sociološka udruženja: Jugoslovensko udruženje za sociologiju i Sociološko društvo Srbije. U: Bogdanović, M. (ured.), *Sociologija u Jugoslaviji: institucionalni razvoj*. (str. 153–181). Beograd: Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta u Beogradu.
- Plić, V. & Manić, Ž. (2009). Sociološka udruženja. U: Bogdanović, M. (ured.), *Sociologija u Srbiji 1959–2009* (str. 223–256). Beograd: Službeni glasnik.
- Kozić, P. I. (1965). Iz rada ogranaka Srpskog sociološkog društva u Nišu. *Sociološki pregleđ*, (1), 97–101. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1965/>
- Lazar, Z., & Sokolovska, V. (2012). Science collaboration networks in sociology and their general characteristics in Serbia. *Sociološki pregleđ*, 46(1), 3–15.
- Miladinović, S. (2020). Izveštaj o radu Srpskog sociološkog društva za 2020. godinu. Sajt Srpskog sociološkog društva: https://www.ssd.org.rs/images/stories/food/tcx1/zapisniksaprilozima/Izvestaj_SSD_2020.pdf (pristupljeno: 20.1.2022.)
- Milić, A. (1979). Izveštaj o radu Upravnog odbora Sociološkog društva Srbije u periodu 1977–79. *Sociološki pregleđ XIII(2)*, 107–112. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1979/>
- Митровић, М. (2008). Извештај о активностима у периоду од 2002. до 2005. године. *Социолошки преглед XLII(3)*, 453–469. <https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKSDZwY01OZTcwVFk/view?resourcekey=0-PH6G2SrBqYU2IeMy2SF-Ww>
- Митровић, М. (2012). Један век српске социологије. Социолошки преглед XLVI(1), 9–28. УДК: 316(497.11)“1912/2012“
- Петровић, Ј. (2019). Извештај о раду (2018–2019). Сајт Српског социолошког друштва: https://www.ssd.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=708:2019-10-25-06-59-34&catid=35:2011-12-11-16-36-13&Itemid=41 (приступљено: 20.1.2022.)
- Радиновић, Д. (2012). Препреке и могући правци развоја социологије у Србији. *Социолошки преглед XLVI(3–4)*, 1215–1229. УДК: 316(497.11)
- Статут удружења „Српско социолошко друштво“, доступан на: https://www.ssd.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=67:--q--q&catid=38:2011-12-11-16-37-51&Itemid=53 (приступљено: 16.1.2022.)

- Трипковић, М. (2002). Извештај о раду Социолошког друштва Србије у периоду 2000–2002. године. *Социолошки преглед*, XXXVI(1–2), 247–252. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKbC1sSGxSb0NIams/view?resourcekey=0-Uki9x1Ybaw_mmgQDjtfEoQ
- Вукотић, Б. (1998). Библиографија Социолошког прегледа 1988–1997. *Социолошки преглед* XXXII(1), 91–128. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/15/socioloski-pregled-vol-xxxii-januar-mart-1998-no-1/>
- Вуковић, С. (2000). Извештај о раду председништва Социолошког друштва Србије за период 1996–2000. године. *Социолошки преглед* XXXIV(1–2), 159–160. <https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKNlJuZEpldXVaYXc/view?resourcekey=0-SpLcrRhT3KTrnGkZxXNU0A>
- Вукотић, Б. (2008). Библиографија Социолошког прегледа 1998–2008. *Социолошки преглед* XLII(4), 579–608. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKWEgyN2tGdTZsaDQ/view?resourcekey=0-eN0mey_h6mXWQZ-yUI0tyg
- Вукотић, Б. (2019). Библиографија Социолошког прегледа 2009–2018. *Социолошки преглед* LIII(1), 312–400. doi: 10.5937/socpreg53-21362. <https://drive.google.com/file/d/1ALlonLsLs6YRIDjBqEdMNXoW9oh7nV9P/view>
- Dorđević, M. (1985). Izveštaj o radu Sociološkog društva Srbije za period Maj 1983. – Mart 1985. godine. *Sociološki prегled* XIX(1–2), 131–148. <http://www.socioloskipregled.org.rs/2017/08/20/socioloski-pregled-1985/>
- Задаци Српског социолошког друштва у наредном периоду (2011–2012). (2012). *Социолошки преглед*, XLV(1), 133–135. <https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKd3NDNVUtZWVLaEk/view?resourcekey=0-yDOQJ2rZ0Z1RyQbuT9NT3w>
- Записник са редовне годишње скупштине ССД-а (2011). *Социолошки преглед*, XLV(1), 121–123. <https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKTnhubGtObms5bmM/view?resourcekey=0-gB1hq3CC03msXxoVtt5gWg>
- Записник са редовне годишње Скупштине Српског социолошког друштва (2012). *Социолошки преглед* XLVI(2), 301–305. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKZnZQeW82Sk03WFU/view?resourcekey=0-VZu3R4k9QLD_KW316_aJbg
- Записник са редовне годишње Скупштине Српског социолошког друштва (2013). Сајт Српског социолошког друштва. https://www.ssd.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=352:2013-05-23-11-15-10&catid=38:2011-12-11-16-37-51&Itemid=53
- Записник са редовне годишње Скупштине Српског социолошког друштва (2015). *Социолошки преглед* XLIX(1), 117–125. https://drive.google.com/file/d/0B5PfUtWAVbsKZ011LTdhSVd4SE0/view?resourcekey=0-UdDKq_Ri26Bp6ZFftUguCA

Nina Pavlović

OVERVIEW OF THE ACTIVITIES OF THE SOCIOLOGICAL CLUB OF THE SERBIAN SOCIOLOGICAL SOCIETY (SSD BRANCH IN NIŠ): DEVELOPMENT AND OPPORTUNITIES

Abstract: The paper analyzes the origin and development of the Sociological Club of the Serbian Sociological Society, with a special focus on the work of the Club in the Niš branch. The Sociological Club is recognized as a relevant instrument for achieving the goals of the Society, aimed at promoting sociological knowledge and profession. While the work of the Society has been the subject of previous analyzes, the problem of insufficient connection and involvement of branches has only been sporadically examined. The paper points out the impact of this problem on the development of the Club in the branches. We conducted qualitative analysis of the content of available documentation on the work of the Society, in the editions of the *Sociological Review* and on the Society's website. The problem of insufficient visibility of the history of the Club and formalization of the current organization and activities of the Club has been recognized. Significant progress in connecting branches in the last two decades, which was pointed out through the analysis, leaves room for further improvement of the Society's work through the cooperation of branches, in which we recognize the important role that the Club can play. In order to optimally use the potential of the Club, the possibilities of developing the activities of the Club in the branches, and connecting the branches through the network of coordinators of the Club, were pointed out.

Keywords: Sociological Club, Serbian Sociological Society, sociological associations, document analysis.